

KHOA HỌC CHÍNH TRỊ VIỆT NAM TRONG SỰ PHÁT TRIỂN CỦA ĐẤT NƯỚC THỜI KỲ ĐỔI MỚI VÀ HỘI NHẬP QUỐC TẾ

VIETNAM POLITICAL SCIENCE IN THE COUNTRY DEVELOPMENT IN THE PERIOD OF INNOVATION AND INTERNATIONAL INTEGRATION

NGUYỄN XUÂN TỂ^(*)

TÓM TẮT: Khoa học Chính trị là một khoa học phức hợp, mà trên các lát cắt của nó có hình bóng của nhiều môn khoa học xã hội và nhân văn. Nó bao hàm ba bộ phận: Lịch sử tư tưởng chính trị, khoa học và công nghệ chính trị, chính trị quốc tế. Trong thời kỳ đổi mới và hội nhập quốc tế, khoa học chính trị tập trung phân tích các mối quan hệ lớn: giữa đổi mới, ổn định và phát triển; giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị, ..., giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ, ... Khoa học Chính trị phải có bước đột phá về lý luận và chính sách, đề xuất căn cứ khoa học vững chắc để điều chỉnh, bổ sung, phát triển đường lối, chủ trương của Đảng giải quyết đúng và trúng những yêu cầu cấp thiết của sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc.

Từ khóa: Khoa học Chính trị, thời kỳ đổi mới, hội nhập quốc tế.

ABSTRACT: Political Science is a complex science, in which all sections are contributed by many social and humanity sciences. It covers three parts: the history of political ideology, science and political technology, and international politics. In the period of innovation and international integration, political science focuses on analyzing the major relationships: between reform, stability and development; between economic reform and political reform, etc., between the Communist Party's leadership, the State's management, the People's mastery, ... Political science ought to have a breakthrough in theory and policy, propose a solid scientific base for fine-tuning, supplementing and developing the Party's policies and guidelines and undertakings to properly settle and meet the urgent requirements of the national construction and defense.

Key words: Political science, innovation period, international integration.

1. CẤU TRÚC CỦA NỀN KHOA HỌC CHÍNH TRỊ VIỆT NAM

Kể từ năm 1986, sự nghiệp đổi mới do Đảng ta khởi xướng, lãnh đạo đã trải qua hơn 30 năm. Trong thời gian đó, Đảng đã kiên định, sáng tạo vận dụng, phát triển chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh,

tiếp thu kinh nghiệm quốc tế phù hợp với điều kiện nước ta, xây dựng và lãnh đạo nhân dân ta thực hiện thành công đường lối đổi mới, đạt được những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử. Thực tiễn đã khẳng định, đường lối đổi mới của Đảng hơn ba thập niên qua là đúng đắn, sáng tạo, từng

^(*) PGS.TS. Tổng Biên tập Tạp chí, Email:nguyenxuante@yahoo.com

bước được bổ sung, phát triển và phát huy hiệu quả trong công cuộc xây dựng, bảo vệ Tổ quốc. Nếu không có đổi mới thì đất nước không thể có những thành tựu như hôm nay, và sự thật, trong những bước phát triển, những thành tựu của đất nước có phần đóng góp tích cực, quan trọng của công tác nghiên cứu lý luận của nền Khoa học Chính trị Việt Nam.

Tuy nhiên, do nhiều nguyên nhân cả khách quan lẫn chủ quan, công tác nghiên cứu lý luận, tổng kết thực tiễn của nền Khoa học Chính trị nước ta cũng còn một vài hạn chế, bất cập. Đại hội XII của Đảng đã chỉ rõ: *“Công tác tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận còn bất cập, chưa làm rõ được một số vấn đề đặt ra trong quá trình đổi mới để định hướng trong thực tiễn, cung cấp cơ sở khoa học cho hoạch định đường lối của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước. Lý luận về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội còn có một số vấn đề cần phải qua tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận để tiếp tục làm rõ”* [1, tr.192-193].

Như vậy, Khoa học Chính trị Việt Nam đã từng bước góp phần giải đáp có sức thuyết phục những vấn đề lý luận và thực tiễn của cuộc sống đặt ra trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, nhưng trong thời gian qua, nhiều khi do thiếu hiểu biết lý luận, thiếu tri thức cơ bản và hệ thống về khoa học chính trị, thiếu văn hóa chính trị, chúng ta có thể phạm những sai lầm đáng tiếc [2, tr.30].

Trước hết, cần nhận thấy Khoa học Chính trị là một khoa học phức hợp, mà trên các lát cắt của nó có hình bóng của nhiều môn khoa học xã hội và nhân văn.

Nó bao hàm ba bộ phận: *Lịch sử tư tưởng chính trị; Khoa học và công nghệ chính trị; Chính trị quốc tế.*

Ở bộ phận thứ nhất, lịch sử tư tưởng chính trị là lịch sử các quan điểm, các học thuyết chính trị được hình thành và phát triển trong chiều dài lịch sử phát triển của nhân loại. Nghiên cứu lịch sử tư tưởng chính trị là làm cái việc “ôn cố tri tân” với tinh thần phê phán hợp lý để từ đó rút ra những tri thức và kinh nghiệm bổ ích cho hoạt động chính trị của chúng ta hiện nay. Như nhụy ngọt tinh túy của một đóa hoa, chất sữa ong chúa trong các loại mật, tư tưởng chính trị tiến bộ là dấu ấn đọng lại của các thời đại, là nền tảng vững chắc, để chắp cánh cho chúng ta đi đến những thành tựu to lớn, nhờ biết “đứng trên đôi vai của những người khổng lồ” của lớp lớp các bậc tiền nhân.

Ở bộ phận thứ hai, chính trị với tư cách là một khoa học, nghiên cứu các quy luật và tính quy luật trong sự hình thành, phát triển của chính trị, của quyền lực chính trị cùng những cơ chế, phương thức, thủ đoạn sử dụng các quy luật đó trong xã hội được tổ chức thành nhà nước. Ở đây, nó vừa là cơ sở lý luận, lại vừa là phương pháp để nhà cầm quyền trị nước, an dân.

Ở bộ phận thứ ba, chính trị quốc tế là một bộ phận không thể thiếu của khoa học chính trị hiện đại, nhất là trong xu thế khách quan của toàn cầu hóa và thời đại kinh tế tri thức.

Bằng việc nghiên cứu có kết quả những vấn đề trên đây, Khoa học Chính trị góp phần phản ánh đúng đắn những tính quy luật và quy luật cơ bản nhất của đời sống chính trị trong khuôn khổ một nước

cũng như quy mô thế giới. Dựa trên đó, sẽ hình thành mô hình lý luận về cơ chế vận dụng các quy luật chính trị, đề xuất những công nghệ chính trị được luận chứng một cách khoa học. Góp phần hình thành cơ sở khoa học cho các quyết sách chính trị của Đảng và Nhà nước. Nghiên cứu phương pháp, phương tiện và những thủ thuật chính trị để các quyết sách chính trị trở thành hiện thực. Thẩm định các quyết sách chính trị, từng bước hoàn thiện các quyết sách đó.

Đồng thời Khoa học Chính trị cũng góp phần hình thành các nhà chính trị chuyên nghiệp phấn đấu cho sự nghiệp giải phóng con người và vì hạnh phúc con người ở nước ta. Trang bị mặt bằng kiến thức Khoa học Chính trị cho các tầng lớp, các thành phần xã hội để có nguồn nhân lực đủ bản lĩnh chính trị và văn hóa chính trị, thực hiện thắng lợi sự nghiệp đổi mới và hội nhập quốc tế.

Tóm lại, xây dựng và phát triển ngành Khoa học Chính trị Việt Nam thực sự là bước đi thích hợp trong điều kiện đất nước đẩy mạnh công cuộc đổi mới, tích cực và chủ động hội nhập quốc tế.

2. NHỮNG NHIỆM VỤ CẤP BÁCH CỦA KHOA HỌC CHÍNH TRỊ VIỆT NAM THỜI KỲ ĐẨY MẠNH CÔNG CUỘC ĐỔI MỚI, TÍCH CỰC, CHỦ ĐỘNG HỘI NHẬP QUỐC TẾ

Đại hội lần thứ XII của Đảng đã khái quát, dự báo tình hình quốc tế và trong nước trong thời gian tới: *“Tình hình thế giới và trong nước có cả thuận lợi, thời cơ và khó khăn, thách thức đan xen; đặt ra nhiều vấn đề mới, yêu cầu mới to lớn, phức tạp hơn đối với sự nghiệp đổi mới, phát triển đất nước và bảo vệ độc lập, chủ*

quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc” [1, tr.75]. Khoa học Chính trị ở nước ta phải luôn trung thành với chủ nghĩa Mác-Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng, với cốt lõi là: phải luôn lấy quyền lợi của đất nước, của dân tộc làm cái *bất biến*, để ứng phó với cái *vạn biến* của thế giới đương đại, nhằm tìm ra *hệ thống giải pháp tối ưu* cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, cho sự phát triển toàn diện của con người.

Với tư cách là một khoa học phức hợp, Khoa học Chính trị phải tập trung phân tích các mối quan hệ lớn: giữa đổi mới, ổn định và phát triển; giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị; giữa tuân theo các quy luật thị trường và đảm bảo định hướng xã hội chủ nghĩa; giữa phát triển lực lượng và xây dựng, hoàn thiện quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa; giữa Nhà nước và thị trường; giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa, thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội; giữa xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa; giữa độc lập, tự chủ và hội nhập quốc tế; giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ,...

Khoa học Chính trị cũng tập trung nghiên cứu *những điểm mới, then chốt trong công tác* xây dựng Đảng. Trong Văn kiện Đại hội Đảng lần thứ XII, lần đầu tiên *nội dung xây dựng Đảng* được mở rộng trên mọi lĩnh vực. Yếu tố *đạo đức* được bổ sung vào nội dung, nhiệm vụ mới của công tác xây dựng Đảng, khẳng định *xây dựng Đảng về đạo đức là một nội dung không thể thiếu trong xây dựng Đảng*, là *điểm mấu chốt, cốt lõi* làm cho Đảng trong sạch, vững mạnh, ngang tầm nhiệm vụ, tập trung thực

hiện mục tiêu: Xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh về chính trị, tư tưởng, tổ chức và đạo đức, xứng đáng là Đảng lãnh đạo và cầm quyền.

V.I. Lênin luôn nhấn mạnh Nhà nước là vấn đề trọng tâm, nhưng cũng là vấn đề rất khó của chính trị. Một trong những nhiệm vụ trọng tâm của đổi mới hệ thống chính trị mà Khoa học Chính trị nước ta cần tập trung lý giải là tiếp tục hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa do Đảng lãnh đạo. Muốn thế, hoạt động của Nhà nước phải tuân theo hiến pháp và pháp luật, Nhà nước quản lý xã hội bằng pháp luật. Tổ chức và hoạt động của Nhà nước phải dân chủ, tuân thủ các nguyên tắc pháp quyền, nghĩa là phải đảm bảo quyền làm chủ của nhân dân, quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân, bảo đảm tính tối thượng của hiến pháp và pháp luật trong hoạt động của Nhà nước. Xây dựng Nhà nước pháp quyền phải được tiến hành đồng bộ cả về lập pháp, hành pháp, tư pháp và gắn với đổi mới hệ thống chính trị theo hướng tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả, gắn với phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội. Xác định cơ chế phân công, phối hợp và kiểm soát quyền lực giữa các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp,...

Phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa, bảo đảm thực hiện quyền làm chủ của nhân dân cũng là một hướng nghiên cứu vừa có tính lâu dài lại cũng vừa mang tính cấp bách của khoa học chính trị nước ta. Ở lĩnh vực này, hướng nghiên cứu tập trung làm sáng tỏ quan hệ giữa dân chủ với đổi mới và phát triển và đặc biệt là cơ chế phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa trong bối cảnh phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ

nghĩa và đẩy mạnh hội nhập quốc tế. Khoa học Chính trị cũng tập trung làm nổi bật quan điểm của Đảng về xây dựng nền dân chủ xã hội chủ nghĩa, bảo đảm thực hiện quyền làm chủ của nhân dân; khẳng định tinh thần rất mới trong Văn kiện Đại hội Đảng lần thứ XII là vai trò của dân chủ trong tạo động lực cho phát triển nhanh và bền vững của nước ta. Dân chủ phải được thực hiện đầy đủ, nghiêm túc trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội: dân chủ trong thực hiện quyền làm chủ của người dân, dân chủ trong phân bổ nguồn lực, dân chủ trong khai thác cơ hội để phát triển; dân chủ, tôn trọng và phát huy tự do tư tưởng trong hoạt động nghiên cứu, sáng tạo, tư vấn, phản biện của các nhà khoa học. Xác định, dân chủ trong Đảng là hạt nhân để phát huy đầy đủ dân chủ trong xã hội; gắn văn hóa với dân chủ; khẳng định, dân chủ là một giá trị cơ bản mà con người hướng tới, bước đầu hình thành những giá trị mới về con người với các phẩm chất về trách nhiệm xã hội, ý thức công dân, dân chủ, chủ động, sáng tạo, khát vọng vươn lên,...

Nhiệm vụ của nền Khoa học Chính trị Việt Nam trong sự phát triển của đất nước hết sức to lớn và vẻ vang. Để làm tròn được sứ mệnh cao cả đó, định hướng phát triển của nền khoa học này nói riêng, cũng như toàn bộ công tác nghiên cứu lý luận ở nước ta nói chung, cần quán triệt sâu sắc và có chương trình, kế hoạch cụ thể để thực hiện nghiêm túc những nội dung được xác định trong Văn kiện Đại hội XII của Đảng: *“Tiếp tục đổi mới tư duy lý luận, làm rõ cơ sở thực tiễn, hoàn thiện các quan điểm về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam, đẩy mạnh công*

tác tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận, cung cấp các luận cứ khoa học, lý luận cho việc hoạch định, phát triển đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Đổi mới mô hình tổ chức, phương thức hoạt động, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của các cơ quan

nghiên cứu lý luận của Đảng; đầu tư thích đáng cho việc xây dựng, phát triển đội ngũ cán bộ lý luận, nhất là những chuyên gia đầu ngành; nâng cao chất lượng tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận, đáp ứng yêu cầu mới” [1, tr.201].

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Hà Nội.
2. Nguyễn Xuân Tế (2002), *Xây dựng và phát triển Khoa học Chính trị Việt Nam – nhìn từ Thành phố Hồ Chí Minh*, Tạp chí Cộng sản, số 27.
3. Nhiều tác giả (2016), *Hội thảo Khoa học - Thực tiễn: Văn kiện Đại hội XII của Đảng: Một số vấn đề lý luận và thực tiễn*, Tạp chí Cộng sản, số 8.
4. Phùng Hữu Phú (2016), *Đổi mới căn bản công tác nghiên cứu lý luận đáp ứng yêu cầu xây dựng, bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới*, Tạp chí Cộng sản, số 4.

Ngày nhận bài: 20/11/2017. Ngày biên tập xong: 30/11/2017. Duyệt đăng: 02/01/2018